

Праўда жыцця

Янка ШАРАХОЎСКІ

вядомым беларускім хоры, а муж не любіць музыкі, не любіць песні і насміхаецца з яе артыстычнага мінулага. І Зіна нават дома пазабудзена радзіць спяваць, казіць настырой. І пра свой уздел у хоры яна вымушана расказаць як пра прыгожую мару, якая назаўсёды страчана.

Апавяданне гучыць як асуджанне безумнага, будзучына адносіны ў сям'і, якія могуць сапсаваць, атруціць чалавека жыццём. У гэтым творы, як і ў напярэднім, мы бачым добра вылічаныя вобразы — чаротвага сабелюбца Мохы, і чалавечнага, душэўна мяккага Яркоўска, і ўжо запалохаўшы і крыху прыгнечаны надзімаў выбарам спадарожніка жонка Зіна Вішнеўска.

Добрае ўражанне застаецца і ад апавядання «Гары агонь». Чытаючы яго, хто не ўспоміць сваё школьнае гады, і ранію вясень з затканымі навушніцымі плямі, і разгнаны бароны бубны, і цыпельца ў канцы загона, дзе ў гарачым прыску пацяцця сонка, пахучая бульба. І кожнаму, у каго ёсць такія ўспаміны, будзе асабліва блізка і зразумелай заўвага пра школьнікаў на бульбяным полі ў калгасе і іхняе маўклівае абурэнне, калі сьвінаваты дзядзька Палікар пішком выграў з агоньня і паў іхню пачуццёвую бульбу. Апавяданне мае нечаканую навістачыню канцоўку, і гэта ўражанне ўражанне ад яго. Не можам утрымацца ад думкі: а каб ты спрах, неўладны Палікар, як ты гэтак навішчэў дзядзьку.

Апавяданне «Выхад у поле», «Матчыны сігнал» і «Адчырачка» ў розных варыянтах трагедыі неўміручому тэму кахання. Першая дна з іх — гэта хутчэй замалюўкі, у якіх можа любіцца да жонцы, у якіх паказаны першыя праблемы маладога пацучня, калі чалавек не да сур'ёзных роздумаў і калі для яго наваколлівае іхніцкі ўсім колерам вышліў. У іх ёсць добрая назірлівасць, але няма вобразу ў поўным сэнсе, можа таму, што героі тут паказаны і мімаходзь і ў такім узросце, калі характары толькі фармуецца. «Адчырачка» — гэта проста харошае апавяданне. Мы тут бачым перытны сарамажка каханя прычышчыны Лены да трактарыста Віктара. Абставіны ранняй вясны, у якіх разгортваюцца падзеі, як невялікае пасуюць да таго. Яны даюць апавяданню пэўнае вобразнае падтэкст. Але «соль» твора ў тым, што дзяржаўнае каханне вясны, а ўсё, што датычыцца каханя, — гэта ўспаміны Лены аб былым; іхнае каханне тым шчасце, якое магло быць, каб яна стрымала дэзэнае Віктару слова. Ён пайшоў у армію, а яна не чакала яго і выйшла замуж за чалавека, які ёй таксама спадабаўся, але янога, як гэта высветлілася пазней, яна не хацела. Ціпер Віктар вярнуўся ў МТС, Лена даводзіла пра гэта ад мужа і шкаду аб адрэзанай памылцы, якая цяжка, а хутчэй за ўсё і немагчыма направиць. У святле гэтага сам сагалома апавядання набыла больш шырокае сэнс, як вобразная характарыстыка таго стану, у якім апынулася Лена.

Апавяданне «Незабытае раха» дае назву ўсяму зборніку. Гэта правамерна ў тым сэнсе, што ў гэтым апавяданні, як і ў іншых, дзе ёсць матывы каханя, гучыць песні, многа жывячэй бацьдзёркі і душэўнага здарова. Выстраіў сваім яно накіравана супраць працы бюракратызму ў рабочае райкома комсамола. А незабытае раха заключнай песні, як вылічэнне радзіць ішча не выказанага каханя, матыўнабочны. Пры ўсім тым, хоць апавяданне і не аб'еднае якой-небудзь азначнай праблемай, у ім даволі выразна, магчыма, у плане эскапістнага замалюўкі, выяўленыя станоўчыя вобразы комсамоўскіх работнікаў — Надзі, Мамы і Нікалая Ванесова. Усе яны розныя, але разам з тым ва ўсіх у іх дэвізам жонка з'яўляецца прастата, шчырасць, таварыскасць. У Лупіноўчы перш за ўсё Надзі (якая працуе з ім у адным райкоме), а разам з ёй і аўтар бацька комсамоўскага ваяска-зазнайку, сціхлыта да зненне паказана і да бюракратызму. Натуральна, што ён не прастаеца сімпатычна малады, і ў апавяданні на яго долю дастаецца адны шчыры.

Кніга заканчваецца невялікай апавесцю «Навістка». Забігаючы наперад, можна адразу сказаць, што гэты твор — найбольша ўдзяча пісьменніцы ў раздзяраемай кнізе. Першае знаёмства на старонках апавесці са старым калгаснікам Даніям Віруком робіць цікавае ўражанне. Ён жыве аўсім адзіна, на двары з іма, няма друў, і ён вымушаны з самячакі, «саматугам» ехаць у лес, каб прыдзігнуць якога ламачка. Злаячы на глыбокім снезе ў пошуках галяя, ён стаіць, прасуе апацучы і дзедзь не замера. Выратаваў яго адзіна з раённых работнікаў, які вышкочы ехаў лесам.

Далей у апавесці мы бачым, як стары Даніла ідзе на хітрыкі, выпрошае ў Шандыбавічыці пляшку самагонкі, каб задобрыць е мужа, калгаснага брыгадзіра, і ўзяць у калгасе каня прышчэці друў. Альбавяецца такая размова:

— Пажамы, Адам, старому, дай каня ў лес з'ездзіць. У хале ні трэскі няма.

— Нікому не даю цпер коней! — пачаў адмахвацца брыгадзір. — Наставіў на адпачынак перад пасяўня!

— Сын у мяне прымадае, Адам!

— Прыдзе, то і сходаць ўдзух, прынесце ламачка.

І толькі калі Даніла паказаў брыгадзіру пляшку самагонкі, той злітаўся і даў каня.

Пасля, калі сын Даніла Віктар зрабіўся брыгадзірам, гэтай-ж гісторыя паўтараецца ў такім выглядзе. Стары калгаснік Дзічыха, выпрасіўшы ў Віктара каня, каб з'ездзіць у балыціну, у палянку брыгадзіру пакінула ў сеначх пляшку самагонкі. Віктарова жонка Ларыса з абурэннем палесла самагонку назат.

«От да чаго даялі людзей, спачатку Шандыбавічы, а цяпер і Віця», — думала Ларыса.

У гэтых сеначх, якія ў апавесці не займаюць важнага месца, пісьменнік акраўну ўсё-ж важнае і належнае чынам ішча не ўпарадкаванае пытанне калгаснага жыцця. Не вярта спрачацца аб тым, агусціў тут аўтар фары ці не, бо сутнасць справы не ў гэтым, а ў тым, што на гэтым пытанне звярнуў ён увагу грамадскасці.

Пафас апавесці ў сьверджанні сацыялістычных адносін да калгаснай працы. Асноўным носьбітам гэтай ідэі апавесці з'яўляецца Ларыса, жонка брыгадзіра Віктара Вірука і навістка старота Даніла. Ларыса з'яўляецца галоўным героем апавесці, сваім ўчынкамі яна робіць значны ўклад на развіццё яе сюжэта. Калі вярнуўся з арміі Віктар і ў раней самотную Даянаву хату прыйшла прыгожая, калатліва і ўважлівая навістка, хата напоўнілася чалавечай цёплым і ўтульнасцю. Для Даніла пачалося аўсім іншае жыццё. Калі Ларыса была ішча ў буды, стары Даніла прыкмятаў рухлівае сядзеньне дачку і часам заадрасціў, што яна пры не старых ішча бацька добра гадзіць гаспадарку. А цяпер гэтае шчасце перабралася ў Даянаву хату.

Ларыса была сакратаром комсамоўскай арганізацыі, але выступаю яна была не майстар. І яна ішлавала аб гэтым, калі пачала першае вятарава выступленне, у якім ён у прысутнасці старшын калгаса абгортывава і справляўша раскрытыкаваў брыгадзіра Шандыбавіча. Ідучы з Віктарам дадому, Ларыса гаварыла:

«А вось я не магу выступіць на сходах. І ведаю, аб чым трэба сказаць, словы на памяць набіячыць, хвалюся, буршч ўсё ўнутры, а як падумаю, што трэба падняць ды стаць перад людзьмі, жаўдзец ў вачы і выскавае ўсё з галавы».

А пазней, будучы замужам за Віктарам, яна знайшла ў сабе сілы пры людзях, на сходах комсамоўскай арганізацыі, выступіць супраць яго непраўдлівых лядоў. Пры гэтым яна рызыкавала сваім асабістым шчасцем. Гэта характарыстыка яе як чалавекі прышчэцовага і вельмі сумленнага. Ішча на вяселі яна дапытвалася ў Віктара, адкуль узяліся на стаде сьмэжаныя парастыкі. Яна не магла дапусціць і думкі, каб хопь у якой-небудзь меры жыць не сумленна за кошт калгаса. Яна хадзіла пачынаючы нічым не запалохана, і ў яе хадзіла разгнаныцця змагацца за тое, што ёсць.

Гэта не значыць, што яна не перажывае, не хвалюецца і не баіцца за сваю будучыню. Нішто чалавечэ ёй не чужое. У стане роспачы, калі ракі, у яе варт была прамігнута падвая думка кінуцца ў вір галавы. Яна вельмі пакутце, калі пасля комсамоўскага сходу Віктар пасваруўся з ёю, абавіў бацьку, у злосьці сказаўшы, што той яму не бацька, і тым самым закрануўшы ў Даянаву вельмі балючае месца. Але яна не разгубілася, калі і Віктар і свёкар сыйшлі з дому. Яна выявіла высокароднасць душы і ў вялікай трышчэ кінулася шукаць старота. Знайшла яе і ўгаварыла вярнуцца дадому. І не пакінула даянаву хату і не вярнулаца да сваёй бацькоў — выявіла добрую вытрымку і чакалася, ніхай сабе праз год, што і Віктар вярнуўся дадому, да сямі.

Ва ўдзячэнні яму супрацьдасць паказаны ў апавесці Віктар. Бацькі яго вельмі шанавалі і пещілі ў маленстве, глядзель, а хутчэй за ўсё і немагчыма направиць. У святле гэтага сам сагалома апавядання набыла больш шырокае сэнс, як вобразная характарыстыка таго стану, у якім апынулася Лена.

Вельмі прымільна вылічаны аўтарам вобраз Даніла. Ён перажыў цяжкую драму, калі пасля яго папроку ў ішчэнасці пачала марнець і заўчасна памерла яго жонка Ульяна. Ён ішча і сумнаваецца, ці яго гэта сын Віктар, і разам з тым вельмі любіць яго, бо гэта ў яго адзіная радзіца ў жыцці. Як ні напачукала Даянаву жыць бацькам, але калі Віктар выказаў жаданне пайсці шукаць работы ў райцэнтры ці ў Мінску, Даніла не адважваўся ішчэць яго.

Даніла ўспрымаў як гонар прызначэнне Віктара брыгадзірам: «У той дзень, калі Віктар прыняў брыгаду, Даніла нарэў падараваныя сынам кіраваны боты, ватуўку і, не сьпінаючыся, прайшоўся на вуліцы». Разам з тым, калі Віктар пачаў збівацца з праўдлівай дарогі, у яго пачало расці неадважэнне сьням. Яму не падабалася, што конюх Мядоўшні кожную рэліцу круціцца з канём пад вокнамі, бо гэта-ж і пры Шандыбавічу не было. Яму не падабалася, што Віктар не дапамагае Ларысе ў гаспадарцы, радка абедае дома. Як ні прыважаны старыя сяляне да роднай хаты, але ў Даніла хадзіла рашучыцца пакінуць е, калі Віктар сказаў, што ён не яго сын.

Маюць сваё пэўнае аблічча ў апавесці і Шандыбавічы і яго дачка Волка.

У кнізе «Незабытае раха» А. Кулакоўскі ідзе пэўным творчым шляхам, шляхам вывучэння і сапраўды мастацкага адстраждання жыцця, шляхам сацыялістычнага рэалізму. Ён адстравовае рэалісць у рэальных супрацьдасць, у перамаганні цяжкасцей. Ён лабіравае спрэсчанага разумення чалавечай псіхікі, раскрытае чалавечы характары рознабакова, клопціцца і аб кампаніінай стройнасці, часам і аўімальнасці (у добрым сэнсе) сваёй творчэ.

Неабходна адзначыць, што змеччаныя ў кнізе творы напісаны добрай, мастацкай мовай. А Кулакоўскі не імянецца да прамернай вобразнасці, мова ў яго даволі строгая, але не сухая, і грунтуецца яна на жывой народнай мове. Ёсць ямазла трапны выразы, вычарчаныя жывыя народныя словы, якія ўзбагачаюць літаратурную мову. Ёсць некаторыя з гэтых прыкладаў: у кіно Буа «так і праціоўся без білету»; пра нумар «огонька» гаворыцца, што ён «паўночы, пішком узяты з хаты-чыральні»; асудальныя кананы напобочны «ішча валоду»; заваява сасновая ігнаца заведца «шыпуўкама»; «на вуліцы пахрэдла ванаць»; у чалавекі можа «ламарачыцца ў галаву»; жанчына «стала ўжодзівацца ў хаць; хітраць можа вылазіць «амагам»; ёсць такія словы: «шыпаўла», «амагам», «амагам». Гэтыя словы і выразы паказваюць, што не маюць радцы жана, хто думае, што не варту ў мову ўночы нічога новага ці ішчэлага. А прыхільнікі такой думкі ёсць нават спрыт пісьменнікаў.

Застаецца пажадаць А. Кулакоўскаму паслеку яго кнігі сьрод чытачоў, а таксама і новых творчых поспехаў.

Дастойна сустранем 40-годдзе Кастрычніка!

Гэта хвалюе нас

Мяне вельмі ўсхваляваў заклік работнікаў літаратуры і мастацтва Украіны:

«І сапраўды, якія вельмі важныя і адказныя задачы стаюць перад намі ў гэтым гістарычным годзе!»

Надзіныя жыватворчымі ідэямі ленынскай палітыкі, праціоўнікі мастацтва Савецкай Беларусі дасягнулі значных поспехаў, якімі заслужана ганарыцца наш народ. Аб гэтым яскрава сведчыць дэкада беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, лепшыя спектаклі тэатра імя Янкі Купалы, тэатра імя Якуба Коласа, операга тэатра і іншых творчых калектываў.

Аднак трэба сказаць, што нашы тэатры, нагледзячы на свае дасягненні, ішча даўка не выкарысталі тых багатых творчых магчымасцей, якія адрывае перад намі метад сацыялістычнага рэалізму.

Вядзікі ператварэнні рускага тэатра К. С. Станіслаўскі ў артыкуле «Творчае збліжэнне» гаворыць: «...Найжы кожны з нас дапамагае адзіна аднаму і ў сэнсе называння душы народа кожнай напцянальнасці».

Нахай кожная напця, кожная народнасць адстравовае ў мастацтве свае самыя тачэйшыя напцянальнасці чалавечыя рысы, ніхай кожнае з гэтых мастацтваў зааўвае свае напцянальнасці фарбы, тыпы і асабіласці. Нахай ў гэтым раскрываецца душа кожнага з народаў. Добрая напцянальнасць п'еса, добра пастанавлена і смграйна добрымі актёрамі яе напця, лепш

за ўсё ўскрывае душу народа».

Гэтыя словы К. С. Станіслаўскага маюць пэўнае значэнне для тэатра Беларусі. Наш народ заслужана ганарыцца тэатрам імя Янкі Купалы, які мае свае традыцыі, свой творчы пошук.

Лепшыя спектаклі купалаўцаў, яго пудоўныя майстры сьням з'яўляюцца нашай школай. І як балюча, што гэтую сваю асабіласць пачынаюць губляць нашы напцяўнікі, якія пайшлі на лініі найменшага супраціўлення. Тэатр, захапіўшыся п'есамі заходніх драматургаў (хоць і цікавымі), стаў у баку ад хвалючых праблем нашай сучаснасці, сённяшняга дня. Я разумю ўсе цяжкасці стварэння арыгінальнага рэпертуару. Аднак хто, як не тэатр імя Янкі Купалы, умеў перамагаць гэтыя цяжкасці, знаходзіў ключ да сэрца нашых пісьменнікаў, сумесна дружнай працай над новымі п'есамі стварыў не толькі новыя спектаклі, але і новых драматургаў.

А якой беднай і шэрай стала мова нашых тэатраў! Дзе падазецца гаварыць Янкі Купалы і Якуба Коласа, прыгожа, мілагучна мова нашага народа? Хіба яе мы чуюм са сцена акадэмічнага тэатра, які носіць імя выдатнага песьнера Беларусі, класіка нашай літаратуры — Янкі Купалы. Не чуюм яе яе і на сценах іншых тэатраў. Зусім перастаў працаваць на беларускай мове Магілёўскі тэатр. Я ўжо не гавару аб астраўе, якая за ўвесь час свайго існавання па сутнасці не стварыла ні-

воднай арыгінальнай праграмы.

Такія аб'яваквыя, нехайныя адносіны да кудытэатра мовы на сценах перадаюцца і малым акцёрам, студэнтам тэатральнага інстытута, якія канчаюць беларускі інстытут і не ўмеюць гаварыць на беларускай мове. Гэта мае дачыненне і да нашага калектыву.

Мы пачалі заняцца з беларускай мове сьрод нашых актёраў, але гэта толькі першыя крокі ў той вялікай рабоце, якую павінен праводзіць кожны калектыв у справе авалодвання кудытэатра беларускай мовы.

Ці не час пазумаць аб гісторыі беларускага тэатра? Мы адчуваем тым аказаным і пачасныя задачы, якія стаюць перад нашым самым малым калектывам рэспублікі. У справе стварэння вышэйшых, глыбокіх па аместу і арыянах на форме п'еса, спектакляў, вобразнаў, якія-б служылі прыкладам для нашых юных гледачоў, былі-б «аудытарамі іх дум» і жаданніў, мы чакаем і спадзяемся, што ў гэтым нам дапамогуць і старэйшыя беларускія пісьменнікі. Мы з радасцю сустранем іх у тэатры. Разам з тым мы шукаем «сваё» малых аўтараў, лапамаем іх у працы над першымі п'есамі.

Пасля дружнай сумеснай працы над п'есай з напцяўнікам Пасавым у нашым рэпертуары з'явілася сучасная камядэя аб школе, якую мы ўжо распачалі рэжысраваць.

Калі года працавала рэжысура тэатра з супраціоўніцамі «Чырвонай змены» Халіўскім і Гудковічам над п'есай

«Кастусь Каліноўскі», двум маскоўскім аўтарам — Г. Граву і Кеслеру. — Міністэрства культуры БССР заклала для нашага тэатра п'есу аб станаўленні Савецкай улады ў Беларусі. Заклучаны дагавор з Н. Віртан на ішчэніроўку яго твора «Крутыя горы». Спадзяемся і на беларускіх драматургаў, думаем, што яны парадуюць нас новымі п'есамі.

Мая мара — на двадцятм годзе свай работы ў Дзяржаўным рускім тэатры смграць да 40-годдзя такіх жаночы вобраз, які-б раскрыў усю невмчарпальную глыбіню, сілу, душэўную прыгажосць савецкай жанчыны-маці, што ўнесла сваю даяну ў стварэнне вельмі і магутнасці савецкага ладу — ладу міру і шчасця ўсяго чалавечтва.

А. АБУХОВІЧ,
народная артстка БССР.

Адказнасць перад партыяй, перад народам

1957 год — год саракагадовага юбілея Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Паспехі сацыялістычнага лагера, узначальваемага Савецкім Саюзам, растуць і шчырацца, выклікаюць шалёную янавісць у ворагў, сацыялізма. Імперыялістычныя колы, узначальваемыя ЗША, спрабуюць у што-б там ні стала навязваць народам свету вайну, патрыбную толькі капіталізму, унесці раскол у лагера сацыялізма.

Але ніякія варажы сілы не могуць спыніць вышчарэнчы рух народаў Усходу, дружбы і аднавання ўсім сумленным простым людзям усяго свету з народам Савецкага Саюза, які паспяхова ідуць па шляху будаўніцтва камуністычнага грамадства.

У такі момант абвостранай ідэалагічнай барацьбы на нас, работнікаў савецкага мастацтва, класіца асабілава ад-

казнасць перад партыяй, перад народам за чысціню і яснасць імкненняў нашага мастацтва, напцянальнага па форме і сацыялістычнага па зместу.

Кіраўніцтва, партарганізацыя і мастацкі совет Дзяржаўнага рэспубліканскага рускага тэатра БССР імя М. Горькага нап'ружана змагаюцца за тое, каб да 40-годдзя Савецкай улады запоўніць прабы ў сваім рэпертуары за кошт п'ес рускай класікі, якая асветліла гісторыю барацьбы рускага народа, раскрыла рускі характар ва ўсёй яго шматграннасці, а таксама за кошт п'ес беларускіх аўтараў, якія паказваюць жыццё беларускага народа. Вось чаму нам хочацца праўдліва рахунак да беларускіх драматургаў. Вельмі мала яны ішчуць, а калі і ішчуць, дык п'есам свае аддаюць у першую чаргу ў беларускіх тэатры. Можна, гэта і законнамерна, але наш, рускі тэатр, якому ў гэтым годзе

сваіўнеча 25 год яго работы на беларускай зямлі, таксама мае права мець «сваё» беларускае аўтар, і мы просім вяртацца драматургаў не забываць і нас. Тым больш, што наш тэатр, як і іншы, штогод выязджае за межы рэспублікі не гасстроі і з'яўляецца прапагандастам беларускай культуры на рускай мове.

Мы, адкрываем 1957 год спектаклем «Антымістычная трагедыя» Усевалада Вішнеўскага. Шукаем п'есу аб сённяшнім дні рабочага класа, п'есу аб калгасным жыцці, але тут вялікі цяжкасці. Мала, а можна сказаць і зусім няма такіх п'ес, які-б адлюстравалі ідэяна-мастацкі патрабаваніям, праўдлівым такой вялікай даяты, як саракагоддзе Вялікай Кастрычніка. Але пры ўсім прынятым ужо мерах спадзяемся, што наш рэпертуар юбілейнага года скаладзецца ішчэ раз. Драматург В. Волскі па нашаму заказу

НОВЫЯ ТВОРЫ

Тарас ХАДКЕВІЧ ЯСНАСЦЬ

У першых нумарах часопіса «Полым» пачынае друкавацца роман Тараса Хадкевіча «Даль палая», прысвечаны сельскім праціоўнікам. Ніжэй змяшчаем урывак з другой часткі романа.

Калі вяртаешся з працяглай паездкі на вёску ў горад, у якім жывеш і які ішчэ рэдрым, усё здаецца табе тут інакшым, чым ты пакаў: як быццам і людзей на вуліцах стала больш, і рух аўтамашын і трамваяў жывейшы, напшыралі вуліцы і паляшчы, пасветлілі сены будынкаў, прыбалілася дрэў і кветак на бульвары, у парках і скверах. Вунь маладзёбы тры вельжаныя краны паднялі вельмі рабрыстыя стралы — іх раней не было там; а тут дапчана агарода акаймвала наўдана пусты ішча, у трудах руін, квартал і з-за е высоваецца цагляная кладка сцен. Не ведаеш тады, ці сесці ў першы-ж трамвай або аўтобус, праехаць знымым маршрутам і панаіравацца за жыццём горада, ці лепш праціі пещі, павольна, з роздумам утладоўчыся ў змены, якія адбыліся за час твайго адзуду.

Вясна адшумела ўжо, і ў горадзе стаіць пачатак лета, сонца ніччадна награве асфальт і камені, і як ні паліваюцца з раіня вуліцы, апоўдні шым налетзі плуу відзён на лісцях дрэў і на кветках, што вузкая, стракатай палоскай праціоўніца ўзоджэ тратуару цынтральнай магістралі. Асфальт нібы расплаўлены і ўгнаецца над коламі аўтамашын і пад нагамі пешаходаў. Машыны розных марак і рознай афарбоўкі імчыць дзвума сустрачымі плынямі. Людзкія патакі ішчуць па тратуарах, узліваюцца ў дзверы магазінаў і ўстаюць, распікаюцца па бульвары і скверах. Пахне адпражданым бензінам, нагрэтым каменем, жалезам, фарбай, і Заранік удымае гэтыя пахі з тагой-жа, бадай, прыемнасцю, як удымаў наўдана пахі паўу ў іх чарчэньскім росквіце.

Ён кропчыць тратуарам у сунутым на патаўкі саламяным капелашам, у расхрыстаным, замыленым у дарозе

жаку, з пашчым на адной руцэ і з партфель у другой. Нішто на яго не звяртае увагі — народу шмат, кожны губляецца ў наўтобсе — і ён здаволены гэтым: можа ўдасца, не бэнтажачы чужых пошкіраў, разгледзець і будыны, а якіх толькі-толькі зналі рыштыванні, і вуліцы ў іе далечыні, і вітрыны магазінаў, адкрытых у новых будынках, і твары сустрачымых людзей. Якім малым, якім абноўленым расце Мінск, горад-пакутнік і горад-герой у гады вайны! Расце на вачах у яго, Зараніка, і Заранік ішчэліны, што жыве тут і мае магчымасць бачыць жыццё як у гэтым горадзе — цэнтры рэспублікі, так і ў іншых кутках яе. Бачыць, убіраць у сабе ўражанні, асысоўваць іх — і ішчэць пра іх.

Вось і пачынаюць вяртаць на рагу вядох вуліцы непаладзку ад цэнтра горада. Відзюць і тропея ад краю, пад самым дахам, акно пакоя Зараніка. Там — трохпакатная кватэра, два пакоі адымае тэхнік трамвайнага парка а сям'ёй — жонкай і двума малымі, трэці — Заранік. Яны атрымалі гэтую кватэру разам у мінулым годзе, як толькі боў быў здадзены ў асенаўтацыю. Кватэра прасторная і ўтульная, з усімі выгодамі, суседзі таксама слаўныя, у Зараніка няма паўстаў крмдзіцца на іх. Адно хіба пекска: заафта высокая, і левычыня праветры круты — пакуль Заранік падмаецца на галабуню, як ён напцянае свой пакой, а гэта так, і ніяк не абрацца ён заафта да ўрача, параціцца — можа, само па сабе пройдзе, на гадах ён ішча і не такі ўжо стары...

— А-а, гэта вы, Яўген Сямёнавіч... З прыездам! Поклі-ж можа будаць ніяк-немаеда дзе! — сустраа яго ў калідорыма худзенькая, нівая, падобная на дзядзьку-надзета жонка тэхніка.

— Добры дзень, Яніна Юр'евна! Як вы тут без мяне? — прывітаўся ён, адчуваючы прыўну радасці, як і кожны чалавек, які вярнуўся, нарэшце, з даўкай дарогі дахаты. А са сталовай ужо белгі наасустраі яму чарныя халочны гадў шасці і трохгадова, тоўсчэнькая, з пышнымі светлымі кудзёркамі на галаве дзядзька.

— Даяда Жэня прыехаў! — запаяскаў у дзвалі халочны.

— Даяда Жэня... — падпачнула яму дзядзька, з натуралі вымаўляючы літару «ж». — А цукеркі ёсць! — Як-жа я магу без цукерак з'явіцца да вас, падшыванцы вы гэтакі!... — беручы іх па чарае на рукі і падкідаючы ўгору, смаяўся Заранік. — Зараз атрымаецца кожны сваю порцыю...

— Цікавіць мяой хто-небудзь за гэты час, Яніна Юр'евна? — спытаўся ён адным, вышчарыўшыся ад далей.

— Зноўца часта, ды, відзюць, усё з редакцыі, адкаваць надакучыла... Ну, прыводзіце сабе ў парадка да дарогі, мыйдэся, а я прыгатую сёе-тое перакучыць...

— Не паручу, калі ўжо на тое пайшло, — адказаў Заранік і накіраваўся ў свой пакой.

Пакоя ён не замыкаў — Яніна Юр'евна даяццелі туды не пускала, сачыла за наком, прыбіраа ў ім — і ўсё тут было на месцы: асланы лёгкая байкавай коўдрай жокак ля адной сцяны, мяккая канапа ля другой, шафа для вопраткі пры ўваходзе, невалікі п'есмыны столік ля акна з шырокім арушкам вялікай перапы амест абрус, чарнілавыя прыборны

